

TIL MESTER NIELS P. THOMSENS HÆDERSDAG DEN 6. MARTS 1937

AF J. CHR. BAY

En hilsen fra Chicago til Niels P. Thomsen i anledning af tresaaersdagen.

Som Barn og ungt Menneske undrede jeg mig ofte over de mange berømte Mænd, som figurerede i vore Ugeblade, baade „Nutiden“, „Illustreret Tidende“, „Højskolebladet“, „Nordstjernen“ og de forskellige Fagblade. Engang spurgte jeg det herlige Menneske, Julius Schiøtt, hvorledes man fik det til at slaa til med Berømteder, og han svarede, at der er en Samfundskraft, som kaldes personalhistorisk Projektion, ifølge hvilken Forfattere og Redaktører holder sig à jour med de Personer, som fortjener offentlig Paaskønnelse af deres store og gode Handlinger. Saa er man altid i Forhaand med det biografiske Stof.

Undertiden svigter dog Projektionen. Den svigtede aldeles ved Carl Elberlings Hundredeaarsdag den 16. April 1934. Den svigter ofte med Hensyn til bramfri Mennesker, saadan som Bogtrykkermester Niels P. Thomsen i Holstebro, som den 6. Marts beviste os den Ære at have levet 60 Aar i vor Midte. Thomsen er i aandelig Slægt med Elberling, som var 44 Aar gammel, da Thomsen kom til Verden den 6. Marts 1877 i Skive, medens Xylograf Hendriksen var omtrent tredive.

Forlængst havde jeg, trods den lange Afstand, taget Mærke paa N. P. Thomsen i Holstebro, da Jeppe Aakjær først i Juli 1924 i sin Stue paa Jenle rakte mig en Haandfuld af sine smaa Privattryk. „Sér De, min kjære Bay“, sagde Aakjær, „denne Thomsen der ovre i Holstebro, han er en herlig Mand. Han kalder sig Bogtrykker, men han er en Kunstner med naturlig Begavelse — og Jyde til lige. Her sér De, hvad han har gjort for mig.“

Jeg drog fra Jenle til Holstebro og forkyndte ved Frokosten paa Hotellet, at jeg var kommet for at hilse paa en af Danmarks berømte Mænd; han var berømt endogsaa i Amerika. „Hvem er Deres berømteste Mand her i Byen?“ spurgte jeg Tjeneren. Han vidste det ikke. „Jaja“, bemærkede jeg, „saa kan jeg, som lige kommer fra Chicago, fortælle Dem, at det er Bogtrykker Thomsen.“ Tjeneren daanede.

Thomsen daanede dog ikke, da jeg lidt senere hilste ham med den Bemærkning, at jeg var kommet til Byen for at gøre Danmarks fineste Bogtrykker min Opvartning. Men Jyde, som han er, tog han straks størst mulig Afstand fra Overdrivelsen. Dette svarer til, hvad man officielt kan faa at vide om Manden i den Blaa Bog. Der staar, at Thomsen blev født i Skive d. 6. Marts 1877, gift med Alma Eleonora, f. Pichard, fra Hjørring — og saa fortsættes: „Almindelig Værkstedssuddannelse som Bogtrykker; etableret egen Forretning i Holstebro 1900“. Der kunde godt være tilføjet en Liste over de vigtigste af Thomsens Bogtryk, men dette har Mesterens Beskedenhed ikke tilladt. Imidlertid faar vi dog at vide, at Thomsen var Formand for Holstebro Industri- og Haandværkerforening 1916—19, for Centralbiblioteket fra 1916 og for Holstebro Frimenighed fra 1919, Medlem af Bestyrelsen for Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk fra 1923, — og jeg véd ogsaa, at han en Tid var Medlem af Byraadet.

Hvad der ikke staar i den Blaa Bog er, at Thomsen meget grundigt har studeret sit Kunsthåndværks Historie og Metoder gennem mange Aar og har erhvervet sig en ypperlig Samling af de monumentale Tryk, som giver ham Støtte for den Inspiration, som udløser sig i den daglige Gerning: Format, Valg af Papir og Typer, Tryk, Farve og Proportion i det hele.

En beskeden Mand med et roligt Blik og betydelige Kræfter i Reserve, dette skal vistnok være det rette Gennemsnitsbillede af Thomsen i al hans Færd. Ved Sølvbryllupsfesten i 1933 sang man meget betegnende først Kaalunds „Paa det jævne“, derpaa „Han, som har hjulpet hidindtil“ og til sidst „Lad Lykkens Ganger springe“.

De Arbejder af Thomsen, som jeg kender bedst, begynder med Aakjærs *En Landsby-Tragedie* (1910) og fortsættes med en lang Række af samme Digters Yndlings-Arbejder, *Gammel Johannes hans Nøjesvis* (1914), *Fir' Fjandbo-Saang* (1915), *Rauperler* (1918),

Glimmersand (1919), *Rejserids fra Viborg Amt* (1920), *Den nye Klokke* (1921), *Min første Jul* (1922), *Bonden og hans Jord* (1923), *I Oplysningens Tjeneste* (1924), *Kongenshus* (1925), *Steen Steensen Blicher, hans Personlighed og hans Muse* (1926), *Min Hædersdag* (1927), *Svenske Jacob og hans Vise* (1928), *Markedet og Markedsviser* (1929), — og endelig *Sidste Rejse: Jeppe Aakjærs Ligfærd*, ved Johs. Buchholtz og K. K. Nicolaisen (1930) og *Spildkorn: Dedicationer og Smaavers, samlet og udg. af Solvejg Aakjær* (1931).

Hvert af disse Skrifter har sin egen Charme og Styrke i den erfarne og smagfulde Brug af Antikva, Gotisk og Fraktur. Personlig finder jeg, at det forudsætter en særlig Inspiration at afveje Antikva og Kursiv; men omtrent lige besværligt er det at holde igen paa Initialer, Vignetter og Bordurer — for ikke at tale om Illustrationer, som i de færreste Bøger i den ganske Verden har Plads nok.

I de to Bøger af H. R. Stumph, *Lidt om Strejker i gamle Dage* (1921) og *Den nye Cooperateur* (1924), er Forskellen paa Thomsens Opfattelse af en tidsmæssig Anvendelse af Sats og Format udmærket godt udtrykt. Noget lignende gælder Fraktur-Virkningen i Optrykket af *Christen Erichsøn, Viborg Byes Beskrivelse* (1927). Andre Tryk, som hver for sig har den Tilbageholdenhedens Ynde, som præger alt Thomsens Arbejde, er: Lodberg Jensen: *Dedikationer* (1921) med dens fjerlette Sats og den meget tungere lille Bog af Lars C. Ringsholt, *Nordenfjords fra* (1921), Thøger Larsens *Solsangen* (1923), den hyggelige *Erindringer af Steen Steensen Blichers Liv*, optegnede af ham selv og udg. af Søren Vasegaard (1923), den moderne *Minder fra en Tur til Norge* (1924) af Johan Petersen med Efterskrift af Thomsen, og Jørgen Bankes *Från Malmöhus till Falu Gruva*, en Perle at sé og tage i Haand; den har sit Sidestykke i Bays Bearbejdelse paa Engelsk af Holger Drachmanns Digt, *Robert Burns*, som udkom ved Julen 1925. Samme Aar udførte Thomsen det niende Bind af *Aarvog for Bogvenner*, som hævder sig smukt i denne helt igennem smagfuldt udført Bibliofil-Serie.

Fra 1925 til Datum har Thomsen med mageløs Taalmodighed og Selvforglemmelse glædet mig med at trykke mine beskedne Husmandsarbejder: *Robert Burns* (Drachmann) (1925), Langdon Smith, *Evolution*, oversat (1926), *Edward Everett Ayer* (1927), *The Sciences in the Training of the Librarian* (1928),

Kilden i Urskoven (1929), *Inter arma loquantur Musae* (1930), *Adam Dan, en Vens Minde* (1931) — i Gotisk! —, *Om Danskhedens Væsen* (1933), *Bibliophili epistola* (1935) og *Bibliophili epistola secunda* (1936). Hvad det har betydet for min Hjemstavnsfølelse at sé mine Smaating behandlede med dansk Smag og Nænsomhed, kan ikke udtrykkes i Ord. Og baade i disse Tryk og helt tilbage til Landsby-Tragedien — en nu overordentlig sjælden Bog — gælder, hvad der i Almindelighed gælder om dansk Sysse, nemlig at den største Kunst udfolder sig i de jævne Ord, de rene Linier, dæmpede Effekter og *Ligevægt imellem Form og Indhold*.

Men saadan er Niels P. Thomsen i Holstebro. Jeg véd, at han beundrede Simon Bernsteen. Derom vidner den smukke Bog af Emil Selmar: *Bogtrykkeren Simon Bernsteen*, som blev udsendt af Nordisk Bogtrykker-Gilde i Juli 1932 i 35 nummerede og signerede Exemplarer, udførte af Thomsen med en sjælden Nænsomhed og i den reneste Stil. Og han sér op til Frederick W. Goudy som Typolog, netop fordi denne Mand ligesom Bernsteen virkede med naturlige og jævne Elementer i sin Kunst. Da jeg geografisk er saa langt borte, at Folk gerne maa smile ad mig i Danmark, nægter jeg mig ikke den Tilfredsstillelse at sige, at Alt hænger sammen indenfor et Folk, og derfor bestaar Danmarks Storhed i Danmarks Jævnhed. Det er derfor, at Pragtbindene forsvandt for Elberlings Analyse, og at Spejlbindene er Danmarks Bidrag til den internationale Bogbinderkunst, og at Blindtryk i dansk Opfattelse er skønnere end Guld.

Betragt engang Thomsens Brug af Initialer. Igennem denne Brug taler Mesteren fra Holstebro, hvis Syn og Smag er bundet af Hedefladerne mellem Skive og Vesterpaa, de strænge Linier, de naturlige Former i Tanke og Handling.

Elberling vilde aldrig sende Fødselsdags- eller Nytaarslykønskning, før Festdagen var omme. Man skulde ikke foregribe Festdagen, saasom Aarenes Fylde først viste sig i klart Refleks, naar Dagen var gaaet godt. Denne Methode har jeg her fulgt. Mester Thomsen er fyldt de treds med Ære. Betragt engang den første Tekstside af *Rejserids fra Viborg Amt*: dette er dansk Smag, dansk Kunst — og den Jævnhed, som bærer Trygheds Renter. „Hans Form er ædel“, sagde Aakjær i *Ravperler*.

Ædel og dansk!